

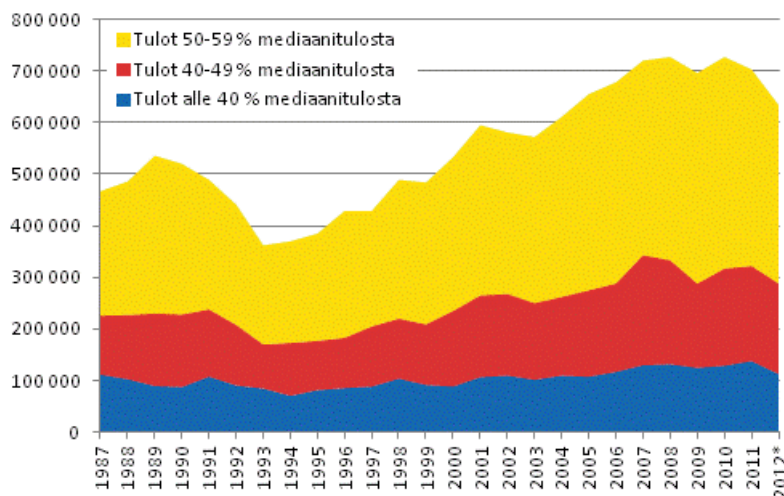
Tulonjakotilasto 2012

Pienituloisuus (ennakkotiedot)

Pienituloisten määrä väheni vuonna 2012

Pienituloisiksi luokiteltujen henkilöiden määrä väheni noin 70 000 henkilöllä Tilastokeskuksen tulonjakotilaston ennakkotietojen mukaan vuonna 2012. Noin 635 000 henkilöä kuului vuonna 2012 kotitalouksiin, joiden käytettävissä olevat rahatulot kulutusyksikköä kohden olivat alle 60 prosenttia kansallisesta keskitulosta. Suhteellinen pienituloisuusaste oli 11,9 prosenttia, 1,3 prosenttiyksikköä alempi kuin edellisenä vuonna.

Pienituloisten henkilöiden määrä vuosina 1987–2012*

*Vuoden 2012 tiedot ovat ennakkollisia.

Kotitalouksien mediaanitulot ja siitä laskettu pienituloisuusraja sekä pienituloisten mediaanitulot ovat pysyneet reaalisesti melko samalla tasolla viime vuosina, vain pienituloisten määrä väheni. Pienituloisuusraja oli 13 990 euroa vuodessa vuonna 2012.

Pienituloisuus väheni viime vuonna kaikissa ikäluokissa, lukuun ottamatta 25–34-vuotiaita, joiden pienituloisuus pysyi ennallaan. Vuoden 2005 jälkeistä aikaa tarkastellen erityisesti 65 vuotta täyttäneiden pienituloisuusaste on pienentynyt. Selvimmin väheni 75 vuotta täyttäneiden pienituloisuus. Pienituloisuus on kuitenkin edelleen yleisintä 75 vuotta täyttäneillä ja alle 25-vuotiailla. Pienituloisiin kotitalouksiin

kuuluvien alle 18-vuotiaiden osuus ikäluokastaan oli 9,4 prosenttia vuonna 2012 (edellisenä vuonna 11,1 prosenttia).

Pienituloisuusaste aleni myös tiukemmilla pienituloisuusrajoilla mitattuna vuodesta 2011. Henkilöitä, joiden kotitalouksien käytettävissä olevat rahatulot kulutusyksikköä kohden olivat vähäisemmät kuin puolet koko väestön mediaanituloista, oli noin 290 000 vuonna 2012. Edellisenä vuonna heitä oli noin 325 000. ([Tietokantataulukko 5a.](#))

Kysyttäessä, riittävätkö kotitalouden tulot tavanomaisiin menoihin, aikaisempaa harvemmillä pienituloisella kotitaloudella oli vaikeuksia saada tulot riittämään. Myös muiden kuin pienituloisten talouksien arviot tulojen riittävydestä paranivat jonkin verran. ([Tietokantataulukko 5d.](#))

Myös tulonjaon kokonaistilaston kuvaama pitkittynyt pienituloisuus aleni 0,3 prosenttiyksikköä vuonna 2012. Selvintä lasku oli 65 vuotta täyttäneessä väestössä, varsinkin naisilla. Ikääntyneiden pitkittynyt pienituloisuus on hitaasti laskenut vuodesta 2008 alkaen useilla prosenttiyksiköillä. Pienituloisuuden kestoa kuvataan mittarilla, joka kuvaa toimeentuloa neljän vuoden pituisella jaksolla. Pienituloisuus on pitkittynyt, jos kotitalouden ekvivalenttitulot jäävät alemmaksi kuin 60 prosenttia mediaanituloista tällä aikajaksolla tilastovuoden lisäksi vähintään kaksi kertaa. ([Tulonjaon kokonaistilaston tietokantataulukko 9.](#))

Sisällys

1 Pienituloisuuden kehitys Suomessa 1987–2012.....	4
1.1 Pienituloisia oli 635 000 vuonna 2012.....	4
1.2 Väestöstä 5,4 prosenttia saa alle puolet keskitulosta.....	5
1.3 Köyhyysvaje 15,0 prosenttia vuonna 2012.....	5
1.4 Koetut toimeentulo-ongelmat vähentyneet.....	6
2 Pitkittyneesti pienituloisia oli 477 500 vuonna 2012.....	8

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Pienituloisuusindikaattoreita 1990–2012. Vuoden 2012 tiedot ovat ennakkollisia.....	10
--	----

Kuviot

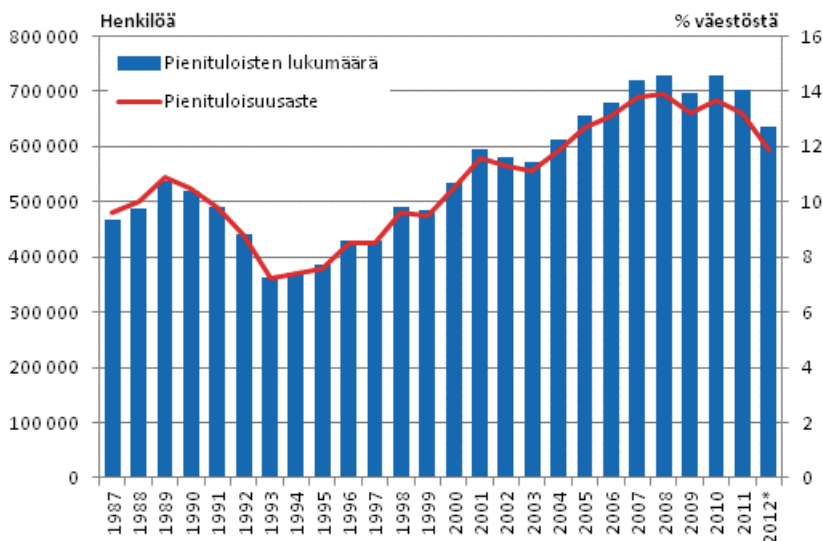
Kuvio 1. Pienituloisten henkilöiden määrän ja pienituloisuusasteen kehitys vuosina 1987–2012*.....	4
Kuvio 2. Väestön pienituloisuusasteet eri pienituloisuusrajoilla vuosina 1987–2012*.....	5
Kuvio 3. Pienituloiseen väestöön kuuluvien köyhyysvaje vuosina 1987–2012*, % pienituloisuusrajasta.....	6
Kuvio 4. Kotitalouksien kokema toimeentulo pienituloisuuden mukaan vuosina 2003–2012*.....	7
Kuvio 5. Pitkittyneesti pienituloisten naisten ja miesten lukumäärä vuosina 1998–2012 tulonjaon kokonaistilaston mukaan. Vuoden 2012 tiedot ovat lopullisia.....	8
Kuvio 6. Naisten, miesten ja koko väestön pitkittyneen pienituloisuuden aste vuosina 1998–2012 tulonjaon kokonaistilaston mukaan. Vuoden 2012 tiedot ovat lopullisia.....	9
Laatuseloste: tulonjakotilasto.....	11

1 Pienituloisuuden kehitys Suomessa 1987–2012

1.1 Pienituloisia oli 635 000 vuonna 2012

Pienituloisia henkilöitä oli 635 000 vuonna 2012. Edeltävien viiden vuoden aikana pienituloisten lukumäärä on pysytellyt noin 700 000:ssa vuosittain. 1990-luvun puolivälistä jatkunut pitkän ajan nousutrendi on siis pysähtynyt ja kääntynyt laskuun (kuvio 1).

Kuvio 1. Pienituloisten henkilöiden määrän ja pienituloisuusasteen kehitys vuosina 1987–2012*

*Vuoden 2012 tiedot ovat ennakkollisia.

Pienituloisuuden raja oli 13 990 euroa kulutusyksikköä kohden vuonna 2012. Toisin sanoen yhden hengen taloudessa asuva on pienituloinen, jos hänen tulonsa ovat alle 1 170 euroa kuukaudessa. Edellisen vuoden pienituloisuusraja oli reaalisesti 40 euroa (3,3 euroa kuukaudessa) korkeampi.

Pienituloisuusaste eli pienituloisen väestön osuus koko väestöstä oli 11,9 prosenttia vuonna 2012. Edellisenä vuonna se oli 13,2 prosenttia ja vuonna 2008, jolloin se oli korkeimmillaan vuoden 1989 jälkeen, se oli 13,9 prosenttia. Pienituloisuusasteen lasku edellisvuodesta vuonna 2012 kuvaa tuloerojen kaventumista myös pienituloisesta päästä: tuloerojen kokonaistilaston mukaan suurituloisimpien tulot pienenevät ja pienituloisimman kymmenyksen tulot kasvoivat vuonna 2012 (ks. [tulonjaon kokonaistilaston julkistus](#) 18.12.2013)

Pienituloisuusaste on yleisesti käytössä oleva indikaattori, joka kuvaa suhteellisia tuloeroja mediaanitulon alapuolelle jäävässä väestössä. Pienituloisuus, jota myös kutsutaan köyhyysriskiksi, määritellään kotitalouden tulojen perusteella suhteessa keskivertokotitalouden tuloihin. Kotitalous on pienituloinen, mikäli sen käytettävissä olevat rahatulot jäävät pienemmiksi kuin 60 prosenttia mediaanitulosta eli keskituloisen kotitalouden käytettävissä olevista rahatuloista. Laskennassa käytetään kotitalouden niin sanottua ekvivalenttituloa, joka on kotitalouden kaikkien jäsenten yhteenlaskettujen nettotulojen¹⁾ summa jaettuna kotitalouden kulutusyksiköillä²⁾.

1) Kotitalouden jäsenten saamat palkka-, yrittäjä-, omaisuustulot sekä saadut tulonsiirrot, joista vähennetään maksetut verot ja veroluonteiset maksut.

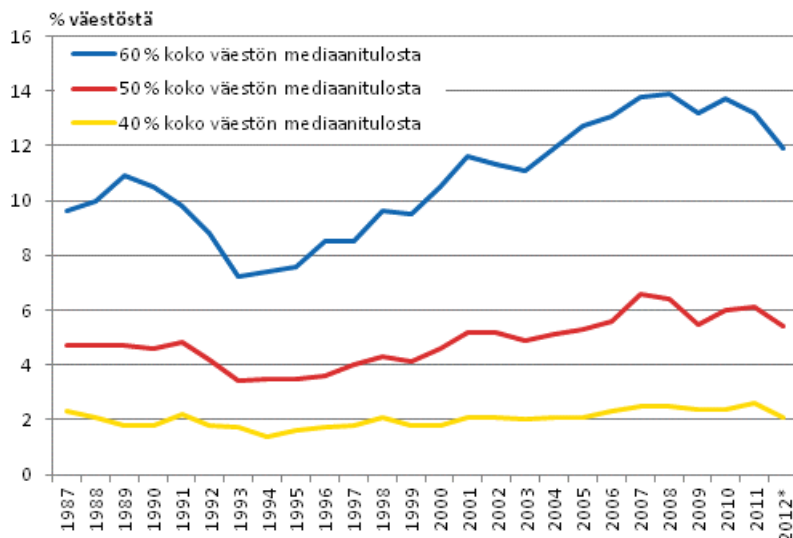
2) Kotitalouden yksi aikuinen muodostaa yhden kulutusyksikön, muut kotitalouden 14 vuotta täyttäneet henkilöt muodostavat kukin 0,5 kulutusyksikköä ja 0–13-vuotiaat lapset muodostavat kukin 0,3 kulutusyksikköä. Yhden aikuisen kotitalous on yksi kulutusyksikkö, kun taas perhe, johon kuuluu esimerkiksi puoliset ja alle 14-vuotias lapsi, muodostavat yhteensä 1,8 kulutusyksikköä

1.2 Väestöstä 5,4 prosenttia saa alle puolet keskitulosta

60 prosentin pienituloisuusraja on käytössä eurooppalaisissa vertailuissa, ja muun muassa Euroopan unionin tilastovirasto Eurostat julkaisee tietoja tämän rajan pohjalta. Muissa kansainvälisissä vertailuissa ja suosituksissa on käytössä 50 prosentin raja, toisin sanoen pienituloisiksi katsotaan ne henkilöt, jotka asuvat kotitaloudessa, jonka tulot kulutusyksikköä kohden ovat alle puolet kansallisesta mediaanitulosta.

289 000 henkilöä eli 5,4 prosenttia kotitalousväestöstä asui vuonna 2012 kotitaloudessa, jonka tulot olivat alle puolet kansallisesta keskitulosta. 113 000 henkilöä eli 2,1 prosenttia kotitalousväestöstä asui taloudessa, jonka tulot olivat alle 40 prosenttia koko maan keskitulosta. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Väestön pienituloisuusasteet eri pienituloisuusrajoilla vuosina 1987–2012*

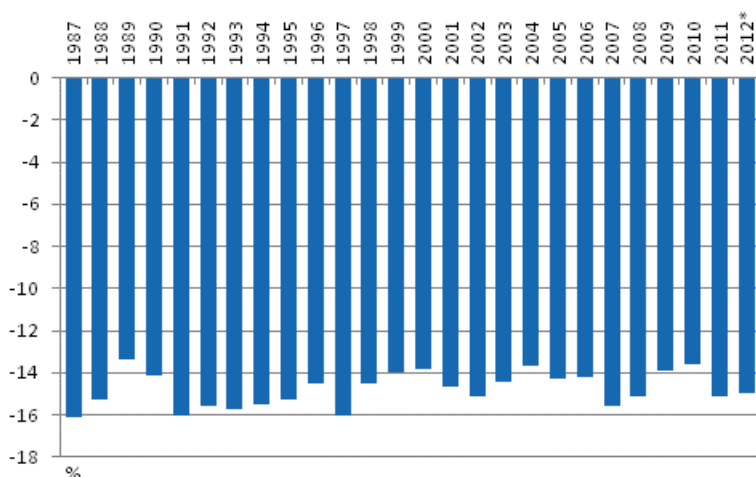
*Vuoden 2012 tiedot ovat ennakkollisia.

1.3 Köyhyysvaje 15,0 prosenttia vuonna 2012

Pienituloisuusrajan alle jäävien tilannetta voidaan tarkastella köyhyysvajeeeksi kutsutun indikaattorin avulla. Se osoittaa, kuinka paljon keskimäärin pienituloiselta väestöltä puuttuu tuloja, jotka nostaisivat heidät juuri pienituloisuusrajalle.

Pienituloiseen väestönosaan kuuluvien keskimääräisen tulotason etäisyys pienituloisuusrajasta on pysynyt melko vakaana vuosivaihteluista huolimatta (kuvio 3). Vuonna 2012 kaikkien pienituloisten köyhyysvaje eli pienituloisten mediaanitulon etäisyys pienituloisuusrajasta oli 15,0 prosenttia, 2 100 euroa vuodessa eli 175 euroa kuukaudessa kulutusyksikköä kohden. Tämä oli yhtä paljon kuin vuonna 2011.

Kuvio 3. Pienituloiseen väestöön kuuluvien köyhyysvaje vuosina 1987–2012*, % pienituloisuusrajasta

*Vuoden 2012 tiedot ovat ennakkollisia.

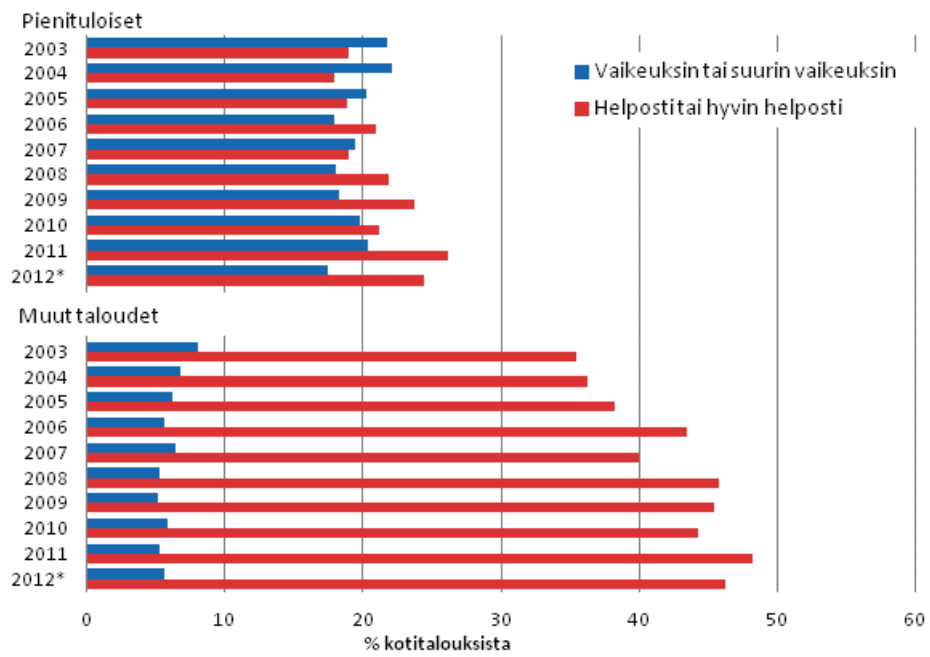
Köyhyysvaje voi pienentyä pienituloisuusrajan noustessa siitä syystä, että pienituloisiksi luokitellaan aikaisempaa parempituloisia talouksia. Köyhyysvajeen muutokset siis kuvaavat pienituloisen väestön tulorakenteen muutosta, mutta siitä ei voi päätellä edellisenä vuonna pienituloisiksi luokiteltujen talouksien tulotason muutoksia edellisvuodesta, koska pienituloisten talouksien joukko ei ole vuodesta toiseen sama.

1.4 Koetut toimeentulo-ongelmat vähentyneet

Pienituloisuus on suhteellisen tulomittarin avulla luotu kuva pienituloisimpien ja keskituloisten välisistä tuloeroista. Tuloihin pohjautuvan mittauksen lisäksi toimeentuloa voidaan kuvata kysymällä kotitalouksilta suoraan, miten hyvin ne tulevat toimeen nykyisillä tuloillaan. Tulonjakotilastossa tätä koettua toimeentuloa on selvitetty vuodesta 2003 lähtien kysymällä haastattelussa kotitalouksilta: “Kun kotitaloutenne kaikki tulot otetaan huomioon, saatteko tavanomaiset menonne niillä katetuksi suurin vaikeuksin, vaikeuksin, pienin vaikeuksin, melko helposti, helposti vai hyvin helposti?”

Pienituloisuusrajan alapuolelle jääneiden kotitalouksien arvio toimeentulostaan on hitaasti muuttunut paremmaksi: vuonna 2003 noin 22 prosenttia heistä arvioi tulojensa riittävän vaikeuksin tai suurin vaikeuksin, vuonna 2012 osuus oli 17 prosenttia. Vastaavana aikana helposti tai hyvin helposti -vastausten osuus kasvoi 19 prosentista 24 prosenttiin. Muiden talouksien arviot muuttuivat samansuuntaisesti (kuvio 4). ([Tietokantataulukko 5d.](#))

Kuvio 4. Kotitalouksien kokema toimeentulo pienituloisuuden mukaan vuosina 2003–2012*

*Vuoden 2012 tiedot ovat ennakkollisia.

2 Pitkittyneesti pienituloisia oli 477 500 vuonna 2012

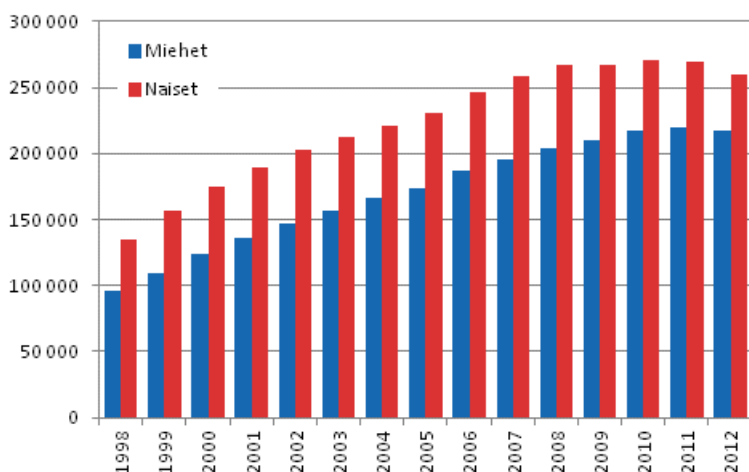
Otokseen perustuva tulonjakotilasto kuvaa pienituloisuutta kunakin vuonna, poikkileikkaustilanteessa. Tulonjakotilaston avulla ei voi luotettavasti seurata samojen kotitalouksien tai henkilöiden pienituloisuuden muutosta vuosien välillä, sillä otokseen valikoituneet yli 10 000 kotitaloutta eivät ole vuodesta toiseen samoja. Otosaineiston pohjalta ei voida myöskään tehdä alueellisia tarkasteluja vähäisten havaintomäärien takia.

Pienituloisuuden pysyvyyttä voidaan tarkastella *tulonjaon kokonaistilaston* avulla, joka on koko väestön kattava rekisteriperusteinen tilasto. Tämä tilasto soveltuu myös alueellisten pienituloisuustarkastelujen tekemiseen. Tulonjaon kokonaistilaston pohjalta lasketut pienituloisuusluvut eivät kuitenkaan täysin vastaa tulonjakotilaston julkaisemia lukuja käsite- ja aineistoerojen takia, eikä niitä voi suoraan verrata toisiinsa (tilastojen eroista ja vertailukelpoisuudesta, ks. [tulonjakotilaston laatuseloste](#) ja [tulonjaon kokonaistilaston laatuseloste](#)).

Henkilön katsotaan olevan pitkittyneesti pienituloinen silloin, kun hän on kuulunut pienituloiseen asutokuntaan tilastovuoden lisäksi kolmen edellisvuoden aikana vähintään kaksi kertaa. Asutokunta on pienituloinen silloin kun asutokunnan ekvivalentti tulo on pienempi kuin 60 prosenttia koko väestön mediaanitulosta.

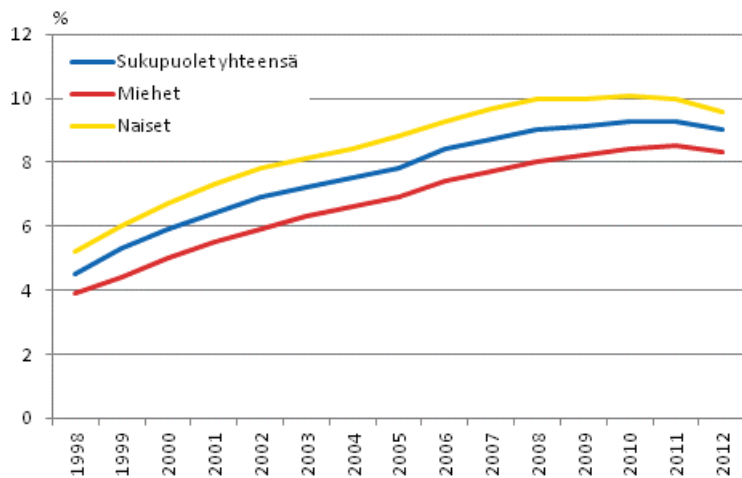
Tulonjaon kokonaistilaston mukaan Suomessa oli vuonna 2012 noin 477 500 pitkittyneesti pienituloista henkilöä. Vuotta aikaisemmin määrä oli 11 800 henkilöä suurempi. (Kuvio 5.) Pitkittyneesti pienituloisten osuus koko asutokuntaväestöstä oli 9 prosenttia, kun se vuonna 2011 oli 9,3 prosenttia.

Kuvio 5. Pitkittyneesti pienituloisten naisten ja miesten lukumäärä vuosina 1998–2012 tulonjaon kokonaistilaston mukaan. Vuoden 2012 tiedot ovat lopullisia.

Pitkittyneesti pienituloisista oli naisia 260 200, mikä on 9 300 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Pitkittyneesti pienituloisten naisten suhteellinen osuus kaikista asutokuntaväestön naisista oli 9,6 prosenttia. Vuonna 1998 vastaava osuus oli 5,2 prosenttia. Pitkittyneesti pienituloisia miehiä oli 217 300, mikä on 2 600 henkilöä vähemmän kuin vuonna 2011. Miehistä pitkittyneesti pienituloisia oli 8,3 prosenttia vuonna 2012, kun se vuotta aikaisemmin oli kaksi prosentin kymmenystä enemmän. (Kuvio 6.) Lisää tietoa pitkittyneestä pienituloisuudesta sukupuolen mukaan ikäryhmittäin sekä kunnittain löytyy [tulonjakotilaston tietokantataulukoista 9 ja 10](#) sekä tulonjaon kokonaistilaston [julkaisuista](#).

Kuvio 6. Naisten, miesten ja koko väestön pitkittyneen pienituloisuuden aste vuosina 1998–2012 tulojen kokonaistilaston mukaan. Vuoden 2012 tiedot ovat lopullisia.

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Pienituloisuusindikaattoreita 1990-2012. Vuoden 2012 tiedot ovat ennakkollisia.

	1990	1995	2000	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Koko väestön tulomediaani	18 450	16 490	18 140	22 280	22 610	23 030	23 270	23 380	23 320
Pienituloisuusraja	11 070	9 890	10 880	13 370	13 560	13 820	13 960	14 030	13 990
Pienituloisten mediaanitulo	9 510	8 380	9 390	11 290	11 520	11 900	12 070	11 910	11 890
Köyhyysvaje, €	1 560	1 510	1 500	2 080	2 050	1 920	1 900	2 110	2 100
Köyhyysvaje, %	14,1	15,3	13,8	15,6	15,1	13,9	13,6	15,1	15,0
Pienituloisuusaste	10,5	7,6	10,5	13,8	13,9	13,2	13,7	13,2	11,9
Pienituloisia henkilöitä	521 000	386 000	534 000	721 000	728 000	697 000	728 000	704 000	635 000

Laatuseloste: tulonjakotilasto

1. Tilastotietojen relevanssi

Tulonjakotilasto on vuosittain laadittava otospohjainen tilasto, joka kuvaa kotitalouksien ja ammatissa toimivien henkilöiden tulojen määrää ja muutosta, tulojen rakennetta sekä niiden jakautumista Suomessa. Kotitalouksien tulokehitystä seurataan pitkinä aikasarjoina. Tulonjakotilaston aikasarjatiedot muodostetaan takautuvasti vertailukelpoisiksi vuosittain. Ensimmäinen varsinainen tulonjakotilasto laadittiin vuonna 1977.

Tulonjakotilaston tietosisältö perustuu kansainvälisiin tulonjakotilaston suosituksiin¹⁾. Tietoina ovat kotitalouksien bruttotulot eli palkka-, yrittäjä- ja omaisuustulot ja saadut tulonsiirrot, sekä maksetut tulonsiirrot. Näiden tulokomponenttien perusteella muodostuu käytettävissä olevat rahatulot, joka on ollut tulonjakotilaston ensisijainen tulokäsite vuodesta 2011 alkaen. Tieto vastaa EU:n tulo- ja elinolotilastossa (EU-SILC) käytettävää tulokäsitettä (ks. 6. Tilastotietojen vertailukelpoisuus).

Tilastokeskus julkaisee tulonjakotilastossa tietoja kotitalouksien toimeentulosta, tuloeroista ja pienituloisuudesta väestöryhmittäin internet-sivuillaan. Tietoja tilastoidaan muun muassa kotitalouksien tulotason, sosioekonomisen aseman, elinvaiheen ja asuinalueen mukaan.

Tulonjakotilastossa on myös tietoa veloista, asumisesta, asumismenoista, päivähoitomaksuista, muista kotitalouksien toimeentuloon vaikuttavista tekijöistä ja toimeentulon riittävydestä. Tilastokeskus ja Euroopan yhteisön tilastovirasto EUROSTAT julkaisevat tietoja eri yhteyksissä säännöllisesti verkkosivuillaan.

Tulonjakotilastossa perusaineistosta laaditaan vuosittain palveluaineisto, jota luovutetaan tutkimustarkoituksiin. Tulonjaon palveluaineistoa käytetään julkishallinnossa, yliopistoissa ja tutkimuslaitoksissa tulonjaon ja sosiaaliturvaetuuksien tutkimukseen ja kehittämiseen. Palveluaineiston tutkimuskäytön erityisenä muotona on mikrosimulointi. Tulonjakotilaston palveluaineiston lisäksi sen perusaineistosta laaditaan erillisestä pyynnöstä erityisselvityksiä ja toimeksiantoja.

Tulonjakotilaston aineisto on yleisesti käytetty tutkimusaineisto kansainvälisessä vertailevassa tutkimuksessa. Tulonjakotilaston tietojen keruun yhteydessä kerätään tietoja Eurostatin EU:n tulo- ja elinolotilastoa EU-SILCiä varten (EU:n parlamentin ja neuvoston asetus 1177/2003). Tämän aineiston tutkimuskäyttö on Eurostatin kautta vilkasta. Tulonjakotilaston aineistoa toimitetaan määrävuosin Luxemburg Income Study'n (LIS) kansainväliseen tietokantaan, joka on maailmanlaajuisessa tutkimuskäytössä. Aineistoa toimitetaan säännöllisesti myös OECD:lle ja kansainväliseen EUROMOD-mikrosimulointitutkimukseen.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Tilasto perustuu vuosittain kerättävään otosaineistoon. Perustiedot kerätään yhdistämällä kotitalouksilta haastattelemalla kerättyjä tietoja ja rekisteritietoja. Pääosa kotitalouksien luokittelutiedoista sekä ne tulotiedot, joita ei ole saatu rekistereistä, on kerätty haastattelemalla.

Haastattelut

Haastatteluista vastaa Tilastokeskuksen haastatteluorganisaatio. Haastattelut tehdään tietokoneavusteisesti Blaise-lomakeohjelmiston avulla valtaosin puhelinhaastatteluina. Kielenä käytetään haastateltavan valinnan mukaan joko suomea tai ruotsia. Haastattelun keskimääräinen kesto oli noin 30 minuuttia vuoden 2012 tutkimuksessa.

1) Canberra Group Handbook on Household Income Statistics. Second Edition 2011. United Nations, United Nations Economic Commission for Europe. Geneva 2011; Expert Group on Household Income Statistics, The Canberra Group: Final Report and Recommendations. Ottawa 2001.

Rekisterit

Suuri osa tutkimuksen tiedoista saadaan hallinnollisista rekistereistä ja tilastorekistereistä. Tulonjakotilaston rekisterilähteitä ovat:

- Väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmä ja Tilastokeskuksen Suomen väestöä koskeva tietokanta
- Verohallituksen verotietokanta
- Kansaneläkelaitoksen eläkevakuutus-, sairausvakuutuskorvaus- ja kuntoutusrekisteri, elatustukirekisteri, opintotukirekisteri sekä asumistukirekisteri
- Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimeentulotukirekisteri
- Eläketurvakeskuksen eläketapahtumarekisteri
- Tilastokeskuksen tutkintorekisteri
- Valtiokonttorin sotilasvammakorvausjärjestelmän tietokanta
- Koulutusrahaston tiedostot
- Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen maatilarekisteri
- Tilastokeskuksen yritysrekisteri

Perusjoukko

Tilaston kohdeperusjoukon muodostavat Suomessa Tilastovuoden lopussa (31.12.2012) vakinaisesti asuvat yksityiskotitaloudet eli ns. kotitalousväestö. Tutkimuksen ulkopuolelle jäävät

- osoitteettomat
- laitosväestö (esimerkiksi pitkäaikaisesti vanhainkodeissa, hoitolaitoksissa, vankiloissa tai sairaaloissa asuvat)
- pysyvästi ulkomailla asuvat, ja myös yli vuoden tilapäisesti ulkomailla oleskelevat, jos heidän Suomessa asuva kotitaloutensa katsoo, että henkilö ei viitevuonna kuulunut kyseiseen kotitalouteen
- turvapaikanhakijat ja tilapäisesti Suomessa asuvat.

Varusmiehet luetaan tilaston perusjoukkoon kuuluviksi. Kuhunkin kotitalouteen kuuluvat henkilöt määritellään haastattelun perusteella tilastovuoden lopun tilanteen mukaan.

Otanta-asetelma

Tulonjakotilasto perustuu kiertävään paneeliotokseen. Kotitalous osallistuu tutkimukseen neljänä peräkkäisenä vuotena, eli tilastovuoden aineisto koostuu 1.–4. tutkimuskertaa otoksessa mukana olevista kotitalouksista (taulukko 2). Vuoteen 2008 saakka tulonjakotilaston otos sisälsi kaksi paneelia, eli ensimmäistä ja toista tutkimuskertaa mukana olevat kotitaloudet. Siirryttäessä kahdesta neljään tutkimuskertaan pienennettiin lähtöotosta siten, että ensimmäiselle tutkimuskerralle on valittu vuoden 2009 tilastosta alkaen 5 000 kotitaloutta aikaisemman 7 500:n sijaan.

Tulonjakotilaston otanta-asetelmana on kaksivaiheinen ositettu otanta. Ensimmäisessä vaiheessa muodostetaan ns. master-otos poimimalla systemaattisella otannalla 50 000 16 vuotta täyttäneitä kohdehenkilöä Tilastokeskuksen väestöä koskevasta tietokannasta²⁾. Otokseen poimitujen kohdehenkilöiden asutuskunnat muodostetaan yhdistämällä kohdehenkilön kanssa samassa asunnossa vakituisesti asuvat henkilöt kotipaikkatunnuksen avulla. Toisessa vaiheessa master-otoksesta poimitaan ositteittain varsinainen tulonjakotilaston otos, 5 000 asutuskuntakotitaloutta vuonna 2012. Ositteet muodostetaan tilastovuotta edeltävän vuoden verotietojen perusteella. Ositteiden muodostamisessa käytetään tietoja asutuskuntakotitalouden valtionveronalaisista tuloista ja kotitalouden jäsenten sosioekonomisista ryhmistä³⁾. Verorekisterin tietojen perusteella muodostetut sosioekonomiset ryhmät ovat palkansaajat, maatalousyrittäjät, muut yrittäjät, eläkeläiset ja muut. Ositekohtaisten otoskokojen määrittelyssä eli otoksen kiintiöinnissä on otettu huomioon tulonjakotutkimuksen erityistarpeet. Yrittäjillä ja suurituloisilla on muita suurempi todennäköisyys sisältyä otokseen. Otoksen kiintiöintiä muutettiin vuodesta 2007 alkaen kasvattamalla pienituloisten ja eläkeläisten lukumäärää. Muutoksen taustalla oli tarve tehostaa pienituloisuusindikaattorien,

2) Vuodesta 2003 lähtien ikäraja on ollut 16 vuotta aikaisemman 15 vuoden sijaan. Tähän päädyttiin sovitettaessa kansallisen tulonjakotilaston ja Euroopan yhteisön tilastoviraston Eurostatin EU:n tulo- ja elinolotilaston (EU-SILC) edellyttämiä toteuttamiskäytäntöjä.

3) Vuodesta 2003 lähtien ositteet on määritelty kohdehenkilön kotitalouden sosioekonomisen ryhmän ja tuloluokan mukaan, kun aiemmin luokittelu tehtiin kohdehenkilön mukaan. Ositeluokittelun muutos perustuu testeihin, joissa kotitalouteen perustuvan luokittelun todettiin olevan estimoinnin kannalta tehokkaamman kuin henkilöön perustuvan.

esimerkiksi pienituloisuusasteen, estimointia. Kotitalouden todennäköisyys sisältyä otokseen riippuu osituskriteerien ohella 16 vuotta täyttäneiden jäsenten lukumäärästä.

Tulonjakotilaston siirryttyä neljän paneelin kiertävään otokseen vuonna 2009 on 2.–4. tutkimuskerralle poimittu 16-vuotiaiden kohdehenkilöiden lisäotokset vuosittain. Vuonna 2009 poimittiin lisäksi poikkeuksellisesti 17-vuotiaiden kohdehenkilöiden lisäotokset tutkimuksen 3.–4. tutkimuskerralle ja 18-vuotiaiden kohdehenkilöiden lisäotos 4. tutkimuskerralle. Tutkimuskerrasta riippuen lisäotokseen poimitut kohdehenkilöt osallistuvat tutkimukseen 1–3 tutkimuskertaa. Lisäotoksilla varmistetaan tilaston edustavuus kotitalousväestön ikäjakauman suhteen.

Painokertoimet

Hyväksytysti osallistuneet kotitaloudet ja henkilöt saavat painokertoimen, jolla niiden tiedot korotetaan edustamaan perusjoukon tietoja. Kotitalouksille muodostetaan aluksi asetelmapainot käyttäen hyväksi kotitalouden sisällysmetodennäköisyyttä. Tämän jälkeen hyväksytyn otoksen asetelmapainoille tehdään vastauskatkorjaus kertomalla ne ositteittain hyväksytysti vastanneiden kotitalouksien osuuden käänteisluvulla. Nämä otostason tietojen perusteella vastauskatkorjatut painot kalibroidaan CALMAR-makrolla vastaamaan perusjoukon keskeisiä tunnettuja jakaumia. Menettelyllä pyritään pienentämään kadon valikoivuuden aiheuttamaa harhaa ja tuottamaan mahdollisimman tarkkoja estimaatteja tärkeimmille tulomuuttujille. Vuoden 2012 aineiston painojen kalibroinnissa käytettiin seuraavia tietoja:

- alue (maakuntajako, jossa Helsinki ja muu pääkaupunkiseutu erikseen; tilastollinen kuntaryhmitys)
- asuntokunnan koko
- jäsenten ikä- ja sukupuoliryhmät
- keskeisten tuloerien kokonaissummat: palkka-, yrittäjä- ja omaisuustulot, työttömyyspäivärahat (peruspäiväraha ja työmarkkinatuki, ansiosidonnainen osuus), eläkkeet, asunto- ja opintolainojen korot; tulonsaajien lukumäärät (ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha, palkkatulot, eläketulot).

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Taulukossa 1 on esitetty tietoja vuoden 2012 tulonjakotilaston ensimmäisen tutkimuskerran otoksesta ja kadosta ositteittain. Ositteessa oleva numero kuvaa tuloluokkaa, esimerkiksi palkansaajat on jaettu valtionveronalaisten tulojen mukaan neljään luokkaan (1=pienituloisin, 4=suurituloisin luokka).

Taulukko 1. Vuoden 2012 tulonjakotilaston I tutkimuskerran otoksen jakautuminen ositteittain

	Masterotoksen koko	Brutto-otos	Poimintasuhde, %	Hyväksytyt kotitalouksia	Kato	Ylipeitto
Palkansaajat 1	10 683	821	7,7	487	326	8
Palkansaajat 2	8 560	652	7,6	463	188	1
Palkansaajat 3	7 398	568	7,7	399	163	6
Palkansaajat 4	3 572	501	14,0	361	134	6
Yrittäjät 1	1 746	400	22,9	255	142	3
Yrittäjät 2	869	300	34,5	208	90	2
Maanviljelijät 1	814	200	24,6	151	43	6
Maanviljelijät 2	641	182	28,4	151	29	2
Eläkeläiset 1	6 869	500	7,3	316	138	46
Eläkeläiset 2	5 241	400	7,6	287	99	14
Muut 1	2 219	298	13,4	152	142	4
Muut 2	292	132	45,2	85	45	2
Ei verotietuetta	240	46	19,2	12	30	4
Yhteensä	49 144	5 000	10,2	3 327	1 569	104

Koko otoksen koosta, vastanneista, kadosta ja ylipeitosta on esitetty tietoja taulukossa 2. Vuonna 2012 otoskoko oli yhteensä 14 106 kotitaloutta, joista osa paljastui haastateltaessa kohdeperusjoukkoon kuulumattomiksi. Tällaisia ylipeittotapauksia ovat esimerkiksi kotitaloudet, joiden kohdehenkilö on

muuttanut pysyvästi ulkomaille tai laitokseen tai kuollut. Ylipeiton poistamisen jälkeen netto-otokseen jäi 13 893 taloutta.

Ensimmäisen tutkimusvuoden ja tutkimuskerran lähtöotoksen koko eroaa paneelien välillä. Tämän seurauksena 1.–3. kertaa tutkimukseen osallistuvien otoskoko on selvästi suurempi kuin aiemmin tutkimuksessa aloittaneessa 4. paneelissa, jossa lähtöotoksen koko oli pienempi kuin myöhemmissä paneeleissa.

Ensimmäistä kertaa tutkimukseen osallistuvilla vastauskato oli 32,0 prosenttia. Toista kertaa tutkimukseen osallistuvien kotitalouksien vastauskato oli 13,7 prosenttia, kolmatta kertaa osallistuvien 10,7 prosenttia ja neljättä kertaa osallistuvien 6,8 prosenttia. Toista tai useampaa kertaa tutkimuksessa mukana olevien kotitalouksien vastauskadot on taulukossa laskettu ehdolla, että kotitalous on osallistunut tutkimukseen aikaisempina vuosina. Kadoksi jääneet kotitaloudet eivät ole mukana tutkimuksen seuraavilla haastattelukerroilla. Koko otoksessa (kaikki tutkimuskerrat) nettokato oli 18,2 prosenttia vuonna 2012. Osuus oli 2 prosenttiyksikköä pienempi kuin edellisvuonna. Vuoden 2012 tulonjakotilaston aineistoon hyväksytyjen kotitalouksien lukumäärä oli yhteensä 11 370 kotitaloutta. Näissä kotitalouksissa oli kaikkiaan 27 910 henkilöä.

Taulukko 2. Tulonjakotilaston 2012 otoskoko ja vastauskato

	Koko otos	Tutkimuskerta			
		1	2	3	4
Brutto-otos	14 106	5 000	3 305	3 071	2 730
Ylipeitto	213	104	45	42	22
Netto-otos	13 893	4 896	3 260	3 029	2 708
Kato	2 523	1 569	445	324	185
Kieltäytyneitä	1 661	1 009	308	229	115
Ei tavoitettu	613	415	84	64	50
Muu syy	249	145	53	31	20
Hyväksytyjä	11 370	3 327	2 815	2 705	2 523

Taulukossa 3 on tarkasteltu vastauskadon jakautumista ositteittain tutkimuksen ensimmäisellä tutkimuskerralla vuosina 2003–2012. Vastauskatoprosentit on laskettu painottamattomista luvuista otostasolla. Vuodesta 2011 vuoteen 2012 vastauskato pieneni 1,7 prosenttiyksikköä. Se on yhä 4 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuonna 2010. Ositteittain tarkasteltuna kato pieneni kaikissa muissa paitsi yrittäjien, pienituloisten palkansaajien ja maanviljelijöiden ositteissa. Kato on keskimääräistä korkeampaa pienituloisimmilla tuloryhmillä maanviljelijöitä lukuun ottamatta.

On huomattava, että vuodesta 2003 lähtien käytetty kotitalouksien luokittelu ositteisiin pohjautuu kohdehenkilön kotitalouteen eikä kohdehenkilöön, ja hankalasti luokiteltaviin kolmeen viimeiseen ryhmään (muut, ei verotietuetta) on jäänyt selkeästi vähemmän havaintoja kuin aikaisempina vuosina. Tästä syystä vastauskadon vaihtelu näkyy voimakkaammin näissä muutenkin heterogeenisissä ryhmissä.

Vastauskadon (yksikkökato) ohella tulosten laatuun vaikuttaa yksittäisiin haastattelukysymyksiin liittyvä osittaiskato (eräkato). Korkotulotiedoissa (lähdeverolain alaiset korkotulot) on huomattavampaa osittaiskatoa. Korkotulotietojen puuttumista korjataan nk. hot deck -imputointimenetelmällä.

Taulukko 3. Nettokato tulonjakotilaston I paneelissa vuosina 2003–2012

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Palkansaajat 1	20,0	24,5	25,2	31,0	27,7	32,2	35,3	32,7	38,6	40,1
Palkansaajat 2	19,0	21,1	22,4	24,1	23,9	26,8	31,4	27,2	35,3	28,9
Palkansaajat 3	17,9	18,8	22,6	22,4	23,8	26,8	27,3	26,9	28,6	29,0
Palkansaajat 4	22,2	22,3	25,1	25,1	23,1	30,3	28,4	23,5	32,8	27,1
Yrittäjät 1	22,5	22,8	27,0	25,9	26,2	28,5	30,7	31,2	34,1	35,8
Yrittäjät 2	22,0	22,2	27,8	24,4	28,4	30,1	26,8	31,0	28,9	30,2
Maanviljelijät 1	13,0	14,8	19,8	17,2	16,4	16,1	21,7	17,7	21,7	22,2
Maanviljelijät 2	8,7	11,0	15,5	11,9	15,0	13,9	13,3	15,8	23,5	16,1
Eläkeläiset 1	23,0	21,8	25,2	25,3	29,0	27,3	29,9	24,7	35,7	30,4
Eläkeläiset 2	22,3	19,0	21,8	20,4	16,7	20,6	19,7	21,4	24,0	25,6
Muut 1	34,4	29,9	38,0	41,4	39,4	41,4	45,6	38,3	49,8	48,3
Muut 2	29,1	29,4	39,3	26,5	27,1	28,0	32,0	31,8	33,8	34,6
Ei verotuetta	50,0	62,0	44,0	68,8	69,6	66,7	56,8	71,7	71,7	71,4
Yhteensä	20,6	21,4	24,9	25,0	25,6	28,3	29,9	28,0	33,7	32,0

Tulonjakotilaston tuloslukuihin eli estimaatteihin sisältyy otannasta aiheutuvaa satunnaisvaihtelua. Tämän satunnaisvaihtelun suuruutta voidaan arvioida estimaatin keskivirheen avulla. Keskivirheen suuruuteen vaikuttavat otoskoko ja muuttujan arvojen vaihtelu otoksessa eli otosvarianssi. Ryhmissä, joissa otokseen on tullut vähän havaintoja, keskivirhe saattaa olla suuri ja tulokset ovat sen vuoksi epävarmoja.

Tilaston taulukoissa ei ole julkaistu tulotietoja, mikäli ryhmään on otoksessa tullut vähemmän kuin 30 kotitaloutta tai tulonsaajakohtaisissa taulukoissa on vähemmän kuin 30 tulonsaajaa. Desiiliryhmien ja tuloluokkien rakennetta kuvaavissa taulukoissa on lukumäärät merkitty sulkuihin, mikäli otoksessa on vähemmän kuin 10 kotitaloutta tai tulonsaajaa. Keskivirheen avulla voidaan tutkimuksen kullekin estimaatille laskea luottamusväli, jolla perusjoukon todellinen arvo on tietyllä luotettavuustasolla (taulukot 4–5).

Taulukko 4. Pienituloisuusasteen luottamusvälit ja keskivirhe 1987–2012

Vuosi	Pienituloisuusaste %	Alaraja	Yläraja	Keskivirhe
1987	9,6	9,0	10,2	0,31
1988	10,0	9,4	10,6	0,29
1989	10,9	10,3	11,4	0,28
1990	10,5	10,0	11,0	0,27
1991	9,8	9,3	10,3	0,27
1992	8,8	8,3	9,4	0,28
1993	7,2	6,7	7,8	0,30
1994	7,4	6,8	8,0	0,30
1995	7,6	7,0	8,3	0,31
1996	8,5	7,8	9,2	0,35
1997	8,5	7,8	9,1	0,34
1998	9,6	8,9	10,4	0,38
1999	9,5	8,8	10,2	0,37
2000	10,5	9,7	11,2	0,39
2001	11,6	10,8	12,4	0,41
2002	11,3	10,5	12,1	0,40
2003	11,1	10,4	11,9	0,37
2004	11,9	11,2	12,5	0,34
2005	12,7	11,9	13,4	0,37
2006	13,1	12,3	13,8	0,39
2007	13,8	13,0	14,6	0,40
2008	13,9	13,0	14,7	0,42
2009	13,2	12,4	14,0	0,40
2010	13,7	12,9	14,6	0,42
2011	13,2	12,5	14,0	0,39
2012	11,9	11,1	12,6	0,38

Taulukko 5. Menojen kattaminen tuloilla (%), luottamusvälit ja keskivirhe 2003–2012

Vuosi		Menojen kattaminen tuloilla %	Alaraja	Yläraja	Keskivirhe
2003	suurin vaikeuksin	3,2	2,8	3,7	0,24
	vaikeuksin	6,2	5,6	6,8	0,31
	pienin vaikeuksin	21,4	20,4	22,4	0,53
	melko helposti	37,5	36,3	38,7	0,61
	helposti	19,6	18,7	20,5	0,47
	hyvin helposti	11,5	10,8	12,2	0,35
2004	suurin vaikeuksin	3,0	2,6	3,5	0,21
	vaikeuksin	5,4	4,8	5,9	0,29
	pienin vaikeuksin	20,6	19,6	21,6	0,51
	melko helposti	38,4	37,2	39,5	0,60
	helposti	20,5	19,6	21,4	0,46
	hyvin helposti	11,5	10,8	12,2	0,36
2005	suurin vaikeuksin	2,6	2,2	3,0	0,20
	vaikeuksin	5,4	4,7	6,1	0,35
	pienin vaikeuksin	19,7	18,7	20,7	0,51
	melko helposti	37,7	36,5	38,9	0,62
	helposti	21,6	20,6	22,6	0,52
	hyvin helposti	12,5	11,7	13,2	0,38
2006	suurin vaikeuksin	2,6	2,2	3,0	0,21
	vaikeuksin	5,0	4,3	5,6	0,31
	pienin vaikeuksin	18,1	17,1	19,1	0,49
	melko helposti	35,2	34,1	36,4	0,61
	helposti	25,5	24,5	26,6	0,54
	hyvin helposti	13,2	12,4	13,9	0,39
2007	suurin vaikeuksin	2,9	2,4	3,3	0,23
	vaikeuksin	5,2	4,6	5,8	0,30
	pienin vaikeuksin	19,6	18,5	20,6	0,53
	melko helposti	37,1	35,9	38,3	0,61
	helposti	21,9	20,9	22,8	0,50
	hyvin helposti	12,8	12,1	13,6	0,39
2008	suurin vaikeuksin	2,3	1,9	2,7	0,21
	vaikeuksin	4,5	3,9	5,1	0,29
	pienin vaikeuksin	17,7	16,7	18,7	0,51
	melko helposti	34,5	33,4	35,7	0,60
	helposti	25,8	24,7	26,8	0,53
	hyvin helposti	14,6	13,8	15,4	0,40
2009	suurin vaikeuksin	2,3	2,0	2,7	0,20
	vaikeuksin	4,5	3,9	5,0	0,28
	pienin vaikeuksin	16,8	15,8	17,7	0,49
	melko helposti	34,8	33,6	36,0	0,60
	helposti	26,2	25,2	27,3	0,54
	hyvin helposti	14,8	14,0	15,6	0,41
2010	suurin vaikeuksin	2,5	2,1	3,0	0,21
	vaikeuksin	4,8	4,2	5,3	0,29
	pienin vaikeuksin	17,2	16,2	18,2	0,50
	melko helposti	35,3	34,1	36,6	0,62
	helposti	25,3	24,2	26,3	0,55
	hyvin helposti	14,2	13,3	15,0	0,42

Vuosi		Menojen kattaminen tuloilla %	Alaraja	Yläaraja	Keskivirhe
2011	suurin vaikeuksin	2,3	1,9	2,6	0,18
	vaikeuksin	4,8	4,2	5,3	0,29
	pienin vaikeuksin	15,9	15,0	16,8	0,46
	melko helposti	33,1	31,9	34,2	0,59
	helposti	26,7	25,7	27,8	0,53
	hyvin helposti	16,8	15,9	17,7	0,45
2012	suurin vaikeuksin	2,2	1,8	2,5	0,18
	vaikeuksin	4,7	4,2	5,2	0,26
	pienin vaikeuksin	16,9	16,0	17,8	0,48
	melko helposti	34,3	33,2	35,4	0,56
	helposti	26,1	25,1	27,1	0,51
	hyvin helposti	15,4	14,7	16,2	0,38

Tulosten laatuun vaikuttavat kadon ja satunnaisvaihtelun lisäksi peittovirheet (kehikkoperusjoukko poikkeaa kohdeperusjoukosta) ja mittausvirheet (tulomuuttujan mitattu arvo poikkeaa sen oikeasta arvosta). Osa näistä virhelähteistä voi tuottaa systemaattisia virheitä. Systemaattisia virheitä voidaan arvioida vertaamalla estimaatteja rekistereistä saataviin, koko väestöä koskeviin tietoihin sekä muiden tilastojen vastaaviin tietoihin. Vertailuja tehdään vuosittain ja niitä voi tiedustella Tilastokeskuksesta.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Tulonjakotilastoja tehdään vuosittain. Lopulliset tiedot tilastosta julkaistaan noin puolitoista vuotta tilastovuoden päättymisen jälkeen. Tulo- ja kotitaloustiedot kuvaavat koko vuotta. Subjektiivista toimeentuloa kuvaavat tiedot ovat haastatteluajankohdalta, perusjoukkoa kuvaavina estimaatteina ne viittaavat vuoden loppuun.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys

Tulonjakotilaston ennakkolliset ja lopulliset tiedot julkaistaan Tilastokeskuksen internet-sivuilla SVT:n Tulot ja kulutus -sarjassa sähköisinä julkistuksina ja katsauksina, pdf-muodossa sekä StatFin-tietokantataulukoina. Tiedot löytyvät osoitteesta www.tilastokeskus.fi/tulonjakotilasto.

Mikäli on tarpeen saada verkkosivuilla julkaistuja tietoja tarkempia tilastoja, niitä voi tilata maksullisena toimeksiantona tilaston tekijöiltä sähköpostitse osoitteella toimeentulo.tilastokeskus@tilastokeskus.fi tai puhelimitse.

Tilastosta on saatavissa tutkimuskäyttöön suunniteltuja palveluaineistoja. Aineistot ovat maksullisia ja edellyttävät käyttöluvan hakemista. Tulonjakotilaston tietokanta tarjoaa hyvät mahdollisuudet erilaisten selvitysten ja tutkimusten tekoon.

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

Tulokäsite

Tulonjakotilaston tulokäsitteenä on EU:n tulo ja elinolotilaston (EU-SILC) mukainen käytettävissä olevat rahatulot. Tulokäsite on otettu käyttöön vuonna 2011, ja käsitteen mukaiset käytettävissä olevat rahatulot on päivitetty takautuvasti tilaston aikasarjatieloihin vuodesta 1987 lähtien. Tulonjakotilastoinnissa aiemmin ensisijaisena tulokäsitteenä käytetty laajempi, laskennalliset tuloerät sisältävä käytettävissä olevien tulojen käsite on säilytetty edelleen tilastoinnissa. Käytettävissä olevat tulot ovat saatavissa perusaineistosta vertailukelpoisesti tilastointi- ja tutkimuskäyttöön, samoin tulokäsitteen näkökulmasta raportoidaan osassa tulonjakotilaston julkaisuja.

Kunakin tilastovuonna julkaisussa esitettävissä aikasarjoissa ja tietokantataulukoissa on huomioitu tulonjakotilaston tulotiedoissa tilastovuonna tapahtuneet muutokset. Julkaistut tiedot pohjautuvat tulonjakotilaston päivitettyihin aikasarja-aineistoihin. Tulonjakotilaston aikasarjan vertailukelpoisuus on

hyvä vuosille 1993–2012, ja päätuloerien kohdalla kohtuullisen hyvä vuodesta 1993 taaksepäin varhempiin tilastovuosiin. Tulotiedoissa ei ollut muutoksia tilastovuonna 2012.

Tulotiedoissa on tapahtunut aiempina vuosina seuraavia muutoksia, joilla on vaikutusta tietojen vertailukelpoisuuteen. Nämä ovat seuraavat:

- Kotitalouksien käytettävissä olevat rahatulot eroaa Tulonjakotilastossa aikaisemmin olleesta käytettävissä olevien rahatulojen käsitteestä siten, että tietoon ei lueta veronalaisia luovutusvoittoja. Tulokäsitteisiin tehtyjä vähäisempiä tarkennuksia kuvataan laaturaportissa lopullisten vuoden 2011 tietojen julkistuksen yhteydessä.
- Laskennallinen asuntotulo omistusasunnosta tuotetaan edelleen erillisenä tulokomponenttina ja se luetaan edelleen kotitalouden käytettävissä oleviin tuloihin (mutta ei rahatuloihin). Vuonna 2006 tilastossa uudistettiin asuntotulon laskentatapa ottamalla huomioon toisaalta yhtenäiset käytännöt muiden Tilastokeskuksen tilastojen (erityisesti kulutustutkimus ja kansantalouden tilinpito) kanssa ja toisaalta EU:n tulo ja elinolotilastoa (EU-SILC) koskevan asetuksen vaatimukset. Merkittävimmät muutokset liittyvät otoskotitalouksille ositemenetelmällä laskettujen bruttovuokrien ositteiden tarkentumiseen ja omistusasuntojen poistojen käsittelyyn. Ositteissa tilastollisen kuntaryhmitymisen mukainen bruttovuokra on korvattu kunnittaisella ja suurimmissa kunnissa osa-alueittaisella tiedolla. Ositekohtaiset bruttovuokra-arvot perustuvat edelleen Tilastokeskuksen vuokratilaston vapaarahoitteisten asuntojen vanhojen ja uusien vuokrasuhteiden keskimääräisiin vuokriin, mutta havaintomääriltään pienten ositteiden vuokra-arvoja on korjattu vanhojen asunto-osakeyhtiömuotoisten asuntojen myyntihinnoilla. Asuntotulosta ei enää omakotiasujilla vähennetä poistoja. (Ks. Tulonjakotilasto, käsitteet ja määritelmät, asuntotulo eli laskennallinen nettovuokra). Uudistetulla menetelmällä laskettu asuntotulo on viety takautuvasti aikasarjatietoihin vuodesta 1993 lähtien, joten tulokäsitteet ovat tältä osin vertailukelpoisia kun tietolähteenä käytetään tulonjakotilaston aikasarja-aineistoa.
- Kotitalouksien välisiin saatuihin tulonsiirtoihin ei vuoden 2006 tulonjakotilastosta lähtien ole laskettu enää kotitalouden saamia raha- tai muita lahjoja. Syynä on yhtenäisyys EU:n tulo- ja elinolotilaston (EU-SILC) tulokäsitteen kanssa. Uusi laskentatapa vähentää kotitalouksien keskimääräisiä käytettävissä olevia tuloja noin 150 euroa kotitaloutta kohti.
- Vuonna 2006 siirryttiin metsätulojen verotuksessa kokonaan myyntituloihin pohjautuvaan verotukseen. Tämän vuoksi metsätulojen käsittely on muuttunut myös tulonjakotilastossa. Metsätalouden tulot perustuvat nyt kokonaan verotietoihin puunmyyntituloista eikä täydentäviä tietoja enää kysytä haastattelussa. Metsätalouden kustannukset arvioidaan prosenttiosuutena metsän myyntituloista, kun ne aiemmin laskettiin haastattelutietoihin perustuvalla regressiomallilla.
- Tulonjakotilaston tulokäsitteiden vertailtavuutta vaikeuttaa myös vuoden 2005 osinkoverouudistus, jossa luovuttiin yhtiöveron hyvityksestä. Ennen verouudistusta yhtiöveron hyvitys luettiin tuloksi osinko-, tuotannontekijä- ja bruttotuloihin. Koska yhtiöveron hyvitys sisältyi myös maksettuihin tulonsiirtoihin, verouudistuksella ei kuitenkaan ole vaikutusta käytettävissä olevan tulon vertailtavuuteen. Tulonjakotilaston aikasarjatiedostoihin verouudistuksesta johtuvat muutokset on korjattu vuosille 1993–2004.

Luokitukset ja menetelmät

Tulonjakotilastossa vuodesta 2003 alkaen (11.7.2003 voimaan tullut Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus) käytössä ollut suuralueluokitus (NUTS 2) on uudistettu vuonna 2012 (Komission asetus 31/2011). Uudistuksella on rakenteellisia vaikutuksia NUTS 2 -aluejakoon.

Tulonjakotilastossa on vuodesta 2011 lähtien käytetty uutta ammattiluokitusta (Ammattiluokitus 2010). Se pohjautuu kansainvälisen ammattiluokituksen ISCO-08-luokituksen uudistukseen. Ammattiluokitusta käytetään apuna sosioekonomisen aseman luokituksessa. Uudistuksen vaikutus tulonjakotilastossa julkaistuihin sosioekonomisen aseman mukaisiin aikasarjatietoihin ei ole merkitsevä.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Hallinnollisista rekistereistä koottu **tulonjaon kokonaistilasto** kuvaa rekisterikotitalouksien (asuntokuntien) vuosituloja ja niiden jakautumista erityisesti aluenäkökulmasta. Tilastoyksikkönä käytetty asuntokunta

(ns. rekisterikotitalous) poikkeaa hieman tulonjakotilaston kotitalouskäsitteestä. Koska tulonjaon kokonaistilaston tulokäsite perustuu vain rekisteritietoihin, se ei sisällä laskennallisia tuloeria eikä eräitä tuloja, joista saadaan tietoa vain haastattelemalla (mm. asuntotulo, lähdeveron alaiset korkotulot ja kotitalouksien väliset tulonsiirrot). Tulonjaon kokonaistilaston käsitteet esimerkiksi tulojen osalta eivät täysin täytä kansainvälisiä suosituksia. Tilastojen tiedot saattavat erota myös otanta- ja tuotantomenetelmistä johtuvista syistä.

Tulonjakotilaston ja **kulutustutkimuksen** välillä ei ole merkittäviä käsitteellisiä eroja. Molemmat noudattavat kansainvälisten suositusten mukaista käytettävissä olevan tulon määrittelyä. Kulutustutkimuksen tulokäsite perustuu pääasiassa rekisteritietoihin eikä sisällä eräitä tuloja, joista saadaan tietoa vain haastattelemalla. Tärkeimpiä tällaisia tuloeria ovat lähdeveron alaiset korkotulot ja kotitalouksien väliset tulonsiirrot (mm. saatu elatusapu). Edellä mainittujen seikkojen lisäksi tilastojen tiedot saattavat erota otanta- ja tuotantomenetelmistä johtuvista syistä.

Verotustietoihin perustuvasta **veronalaiset tulot -tilastosta** saadaan tiedot luonnollisten henkilöiden veronalaisista tuloista, vähennyksistä ja veroista. Sen kuvaama ilmiöalue on suppeampi kuin tulonjakotilaston. Veronalaiset tulot -tilastosta ei saada kotitalouskohtaisia tietoja, vaan tilastoyksikkö on tulonsaaja tai aviopari. Sen ulkopuolelle jää myös osa kotitalouksien saamista yrittäjä- ja omaisuustuloista (mm. lähdeveron alaiset korkotulot) sekä tulonsiirroista (mm. osa kansaneläkkeistä sekä tapaturmavahinkoturvaan perustuvista etuuksista, sotilasvammalakiin perustuvat eläkkeet, asumistuet, toimeentulotuki sekä lapsilisät).

Tulonjakotilasto kuvaa kotitaloussektorin tuloja ja tulonsiirtoja ja on siten **kansantalouden tilinpidon kotitaloussektorin tulo- ja tulonkäyttötilin** laajennus. Verrattaessa tulonjakotilaston koko maan tulosummia kansantalouden tilinpidon tulo- ja tulonkäyttötilin eriin on otettava huomioon erot sektorin rajaamisessa, eräissä määritelmissä ja tilastojen laatimismenetelmässä. Erojen johdosta kansantalouden tilinpidon ja tulonjakotilaston luvut esimerkiksi kotitalouksien käytettävissä olevan tulon vuosimuutoksista saattavat erota tuntuvastikin toisistaan.

Tulonjakotilaston perusjoukon muodostavat yksityiset kotitaloudet. Kansantalouden tilinpidossa kotitaloussektoriin luetaan myös ns. laitostaloudet. Vuonna 2003 kansantalouden tilinpidon aikasarjoja tarkistettiin siten, että kotitaloussektoriin luetaan myös asunto-osakeyhtiöt siltä osin kuin kotitaloudet ovat asunto-osakkeiden omistajia (eli suurimmalta osin). Tulonjakotilaston ja kansantalouden tilinpidon väliset käsitteelliset erot on kuvattu täsmällisemmin tulonjakotilaston vuositilaston laatuselosteessa.

Lisätietoja

Hannele Sauli 09 1734 3497

Kaisa-Mari Okkonen 09 1734 3408

Vastaava tilastojohtaja:

Riitta Harala

toimeentulo.tilastokeskus@tilastokeskus.fi

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Tulonjakotilasto 2012, ennakkotiedot, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 09 1734 2220
www.tilastokeskus.fi

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi

ISSN 1796-0479
= Suomen virallinen tilasto
ISSN 1795-8121 (pdf)